



Srednja škola Ivanec
Povijest

LANA VIDMAN

INKVIZICIJA I PROGONI VJEŠTICA

SEMINARSKI RAD

Mentorica: Petra Svetec, prof.

Ivanec, svibanj 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. INKVIZICIJA	3
2.1. Inkvizicija u Hrvatskoj	5
3. KNJIGA "MALLEUS MALEFICARUM"	6
4. PROGON VJEŠTICA – MRAČNO DOBA LJUDSKE POVIJESTI.....	7
4.1. Uzroci progona.....	7
4.2. Vrste progona.....	8
4.3. Metode mučenja.....	9
4.4. Koga se sve prokazivalo?.....	10
4.4.1. Ivana Orleanska.....	11
4.5. Progoni u Hrvatskoj.....	12
4.5.1. Marija Terezija.....	13
4.6. Progoni vještica u Varaždinskoj županiji (Varaždinske Toplice).....	14
5. DANAŠNJI STAVOVI O INKVIZICIJI	15
6. ZAKLJUČAK	16
7. LITERATURA	17
9. LISTIĆ ZA SAMOVREDNOVANJE	20

1. UVOD

Cilj ovoga rada jest približiti učenicima i drugim zainteresiranim čitateljima karakteristike i značenje inkvizicije i progona vještica kao prepoznatljivosti srednjega vijeka. Rad je rezultat istraživačkoga rada koji je proveden u svibnju 2020. godine u sklopu nastave Povijesti.

Rad se sastoji od sedam glavnih poglavlja, a uzimajući u obzir samo razradu teme, glavni dio podijeljen je na tri glavna poglavlja. Prvo poglavlje temelji se na inkviziciji, bazirajući se na inkviziciju u Hrvatskoj. Također, vrlo je važna stavka knjiga *Malleus maleficarum*. U drugom poglavlju opisani su razlozi i vrste progona, načini mučenja te koga se sve prokazivalo pa je tu svoje mjesto pronašla i poznata Ivana Orleanska. U ovom poglavlju opisani su progoni u Hrvatskoj, gdje je spomenuta uloga Marije Terezije, a opisani su i progoni u Varaždinskoj županiji. Ostali dijelovi rada su *Zaključak* u kojem su iznesena moja mišljenja i stavovi, kao i zaključak čitave teme. Nakon toga slijedi *Literatura te Listić za samovrednovanje*. Gotovo svu literaturu preuzela sam s interneta, s povjerljivih stranica s provjerenim podacima. Najviše sam se koristila završnim radom o suđenju i progonima vještica na temelju knjige *Malleus maleficarum*.

Ovim radom želim dokazati kako su srednjovjekovna razmišljanja, pa čak i samo pojedinaca, utjecala na cjelokupnu povijest te kako se to razvijalo kroz dugi period vremena. Istaknula sam dvije žene koje su po mojem mišljenju imale veliku ulogu u promjeni i doprinosu ljudskim pravima te općenito zakonima i postupcima u vezi s inkvizicijom i progonima. Naposljetku sam kratko sažela današnju povezanost s inkvizicijom te spomenula jednu zanimljivost u okviru tako tmurne teme.

2. INKVIZICIJA

Inkvizicija je pojam koji se usko veže uz vještice. Točnije, to je „crkveno-državni istražni i kazneni sud koji je vrlo intenzivno djelovao u katoličkim zemljama“.¹ Jedan od razloga osnivanja inkvizicije bio je papin gubitak kontrole nad španjolskom inkvizicijom koja je već tada postala sredstvom političke borbe španjolskih kraljeva. Opći povod nastanku inkvizicije u početku bila je pojava dualističkih sljedbi (albingenzi, katari, valdenzi) i drugih heretičkih ili ekstremnih skupina, a kasnije se proširila na magijske čine, vračanje te naposljetku i na vještice. To zasigurno nisu bili jedini razlozi jer je inkvizicija bila usmjerena i protiv moriska i marana (pokršteni Židovi koji su tajno održavali judaizam), kao i protiv iluminata² i protestanata³.

Jasno je da je postojalo više vrsta inkvizicija, iako su sve imale isti cilj. Prva inkvizicija koja je došla do izražaja bila je *biskupska*. Biskupi su bili ovlašteni da u svojim biskupijama imenuju svećenike koji bi imali moć pokretanja procedura protiv heretika⁴, a oni bi sami postajali inkvizitori. Druga inkvizicija koja se javlja jest *papinska inkvizicija*. Najprije su inkviziciju činili franjevci i dominikanci, ali je to smatrano slabim i ograničenim. Nakon određenog perioda dobili su veće moći, tj. bili su viši čak i od svjetovnog zakona. Sud je djelovao po principu da je optuženik morao dokazati svoju nevinost, a postupak je mogao pokrenuti bilo tko danom tužbom. Nepravедnost je dolazila do izražaja jer bi često „inkvizitor nekad bio i tužitelj i sudac, a svaka optužba se smatrala sama po sebi dokazom“. Velik dio tužbi bio je iz osвете, a optuženik nije znao kako se braniti jer je svaka optužba bila anonimna. Poricanje krivnje gledalo se kao dokaz protiv optuženog pa je tako počelo i mučenje (Bubalo 2018: 13). Papa je odlučio da se imovina optužene vještice proda te da dio novca od prodaje ide tužitelju, dio sudu, a dio se uloži u izgradnju zatvora (Michelet 2004: 130). Optuženika se smjelo samo jednom mučiti, no jasno je da se to nije poštivalo. Ujedno bi bili odvedeni na javne trgove slušati misu i propovijedi, a naposljetku na mjesto spaljivanja gdje bi

¹ Inkvizicija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27486>. Učitano 7. svibnja 2020.

² Ljudi koji su vjerovali da osim racionalne postoji i dublja, unutarnja spoznaja, koja dopire do same biti stvari, a izvor je takve spoznaje Božje prosvjetljenje; ono potiče vizije i daje moć poricanja. Iluminati. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27122>. Učitano 14. svibnja 2020.

³ Prosvjednici protiv vjerskih nepravilnosti, zlorporaba, zastranjenja (odstupanja od evanđeoskoga, Isusova, apostolskoga i biblijskoga nauka), simonije (prodaje i kupovine crkvenih službi) te svjetovnosti Crkve. Bučanović, Branimir. 2017. „Protestanti i protestantizam.“ *Hrvatski povijesni portal*. <http://povijest.net/2018/?p=449>. Učitano 14. svibnja 2020.

⁴ Krivovjerac, odmetnik, čovjek koji je odstupio od institucionalnoga, pravovjernoga naučavanja (vjerskoga, ideološkoga, političkoga i dr.), heretik. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ . <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25127>. Učitano 14. svibnja 2020.

slušali presudu. Kada bi bili proglašeni nevinima, pali bi na koljena u znak zahvalnosti, a ako bi bili osuđeni onda bi im se sudilo spaljivanje i kažnjavanje. „Ludilo“ koje je zahvatilo Europu pojavom vjerovanja u vještice bilo je najbrutalnije, najduže i s najviše žrtava. „Ludilo“ oko lova na vještice bilo je zapravo prebacivanje odgovornosti i krivnje za krizu s Crkve i države na imaginarne demone u ljudskom obliku.

2.1. *Inkvizicija u Hrvatskoj*

Kako se diljem svijeta smanjivao kaos oko inkvizicije, u Hrvatskoj je tek dolazio do izražaja. Inkvizicija je u Hrvatsku stigla kasno, a mogao je biti optužen baš svatko. Suzbijanje zloće bilo je povjereno već spomenutim franjevcima i dominikancima, u Zagrebu čak i isusovcima. Najintenzivnije zahvaćena područja bila su Zadar, Kopar, Zagreb i Dubrovnik. „Kao prvi vrhovni inkvizitor za Dalmaciju spominje se dominikanac bl. Pavao, dok je prvo sjedište inkvizicije za Dalmaciju bilo u Zadru“⁵, koji je bio ubijen 1255. godine, a naslijedio ga je Andrija Dalmatinac (djelovao u Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji). Od 13. stoljeća nastaju odredbe koje upućuju na to da su građani zaista vjerovali u postojanje čarobnjačkih pojava. U ovim krajevima kazneni postupak protiv vještica i čarobnjaka vodio se trima vrstama sudova: sudovi slobodnih kraljevskih gradova, županijski sudovi i vlastelinski sudovi pojedinih feudalaca. Spomenute sudove analizirat ću kasnije, kada ću objasniti pojavu progona. Inkvizitori u Dalmaciji uglavnom su se borili protiv heterodoksne literature, posebice protestantskih knjiga.

Zanimljive činjenice su te da se u Hrvatskoj vjerovalo da su vještice često obilno objedovale i častile se hranom (ljudskim mesom) i pićem. Isto tako se navodi da su imale česte sastanke s Vragom koji je opisan kao muškarac s nogama od psa ili jarca, a na torturama se navode i neka od njegovih imena: Primus, Matić, Markaj, Lucifer, Kralj, Silnjak, Gasperl (Bayer 1982: 267). Vjerovalo se da su vještice uvijek siromašne nepismene kmetkinje, seljanke i pućanke, koje ne znaju pisati pa im Vrag da pečat kojim ih označi. Inkvizitori su tražili takve pečate na raznim dijelovima tijela, a kada bi ih našli, izrezali bi ih i dali sudu kao dokaz. Osuđene su bile mučene na brojne načine: stiskanjem palčeva, ljestvama, čavlina na stolcu i sličnim, što ću detaljnije opisati u jednom od nadolazećih poglavlja.



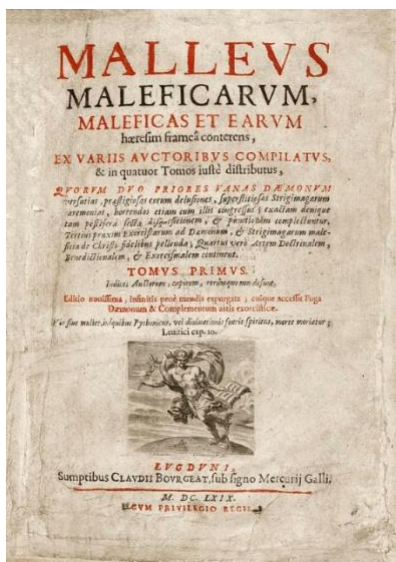
Slika 1 – kazna mučenika

<https://blagamisterije.com/prokazite-vjestice-carobnjake-i-heretike-inkvizicija-je-u-hrvatsku-stigla-kasno-i-uzela-krvav-danak-mogao-je-bit-optuzen-bas-svatko/13157/>. Učitano 7. svibnja 2020.

⁵ Petrić, Hrvoje. 2007. „Inkvizicija.“ *Hrvatski povijesni portal*. <https://povijest.net/inkvizicija/>. Učitano 7. svibnja 2020.

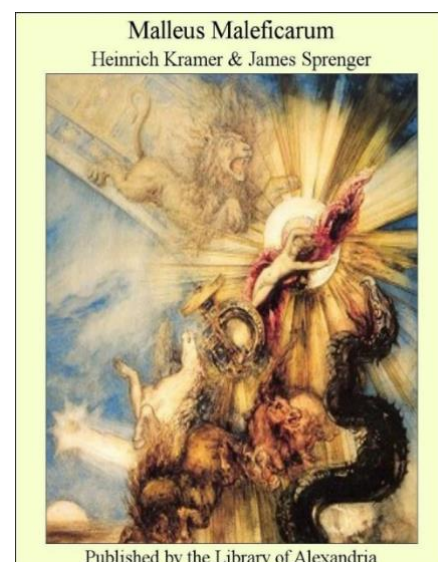
3. KNJIGA MALLEUS MALEFICARUM

Pojam *Malleus maleficarum* dolazi iz latinskog jezika – *malj za vještice*. To je djelo pisano na latinskom jeziku od strane dvojice njemačkih dominikanaca, Henrika Institorisa i Jakoba Sprengera, profesora teologije, inkvizitora i štićenika pape Inocenta VIII. Djelo je izašlo 1486. godine, a prikazuje cjelokupno srednjovjekovno znanje o vještičarenju i čarobnjaštvu, bazirajući se na ugovor s Đavlom gdje su žene dobivale moći vještica. Inkvizitorima je ova poznata knjiga služila kao vodič u prepoznavanju, progonu i likvidaciji vještica. *Malleus maleficarum* učvrstilo je vjerovanje u postojanje vještica kao stvarne i velike opasnosti za kršćanski svijet, pa tako i na prostoru današnje Hrvatske (Horvatek 2018: 12). Ovim djelom vodili su se mnogi te je knjiga imala velik utjecaj na ljude, a najviše je prozivala heretike. „Heretikom se smatrao svatko tko zastupa drugačiji stav od Svetog Pisma, a inkvizitori su posebnu pažnju obraćali na one za koje su sumnjali da se bave čarobnjaštvom“ (Bubalo 2018: 6). Knjiga je podijeljena na tri glavna dijela. U prvom se objašnjava porijeklo, kao i razlozi čarobnjaštva i napada Vraga baš na žene. U drugom se dijelu opisuje vještičarenje te je podrobno opisano sklapanje ugovora s Vragom. Treći dio je najmračniji jer objašnjava postupke mučenja optuženika i procese koje su provodili inkvizitori i suci pri suđenju.



Slika 2 – Malleus maleficarum

<https://www.sciencephoto.com/media/728132/view/malleus-maleficarum-1669-edition>, 9. 5. 2020.



Slika 3 – naslovnica

<https://www.kobo.com/us/en/ebook/malleus-maleficarum>, 9. 5. 2020.

4. PROGON VJEŠTICA – MRAČNO DOBA LJUDSKE POVIJESTI

4.1. Uzroci progona

Prije nekoliko stotina godina strah od utjecaja zlih sila rezultirao je progonom vještica. Optuženici bavljenja vještičarenjem i čarobnjaštvom većinom su bile žene. Velik broj žena bio je pogubljen zbog sklopljenog pakta s Nečastivim te zbog nanošenja zla drugim osobama. „Progoni vještica bili su naročito česti na području današnje Francuske, Njemačke, Švicarske, sjeverne Italije, Belgije, Luksemburga i Nizozemske.“⁶ Zabilježeni su i slučajevi na području Zagreba, a i nama bližeg područja – Varaždinske županije. Smatra se da je u Europi pogubljeno oko 60 000 vještica tijekom novoga vijeka. Ukupan je broj 110 000 procesa za vještičarenje i 60 000 smaknuća (Levack 1995: 25). Konceptom vremena i prostora na povijesnom zemljovidu uočavamo zahvaćena područja (Slika 4).

Vjeruje se da je prva inkvizicija bila u Španjolskoj, no s druge strane mnogi stručnjaci tvrde da ipak nije tako. Da bi se progona u državi uopće i dogodio, puk je morao biti svjestan pojave vještica i njihovih mogućnosti, a suci i svećenstvo su morali objasniti tu magiju. Kod takvih je postupaka bilo izrazito važno imati proceduralne instrumente potrebne za uspješno procesuiranje vještica. Najveći poticaj davalo je pučanstvo te glad i loše žetve jer je to, vjerovalo se, bio uzrok prisutnosti demona i zlih sila.



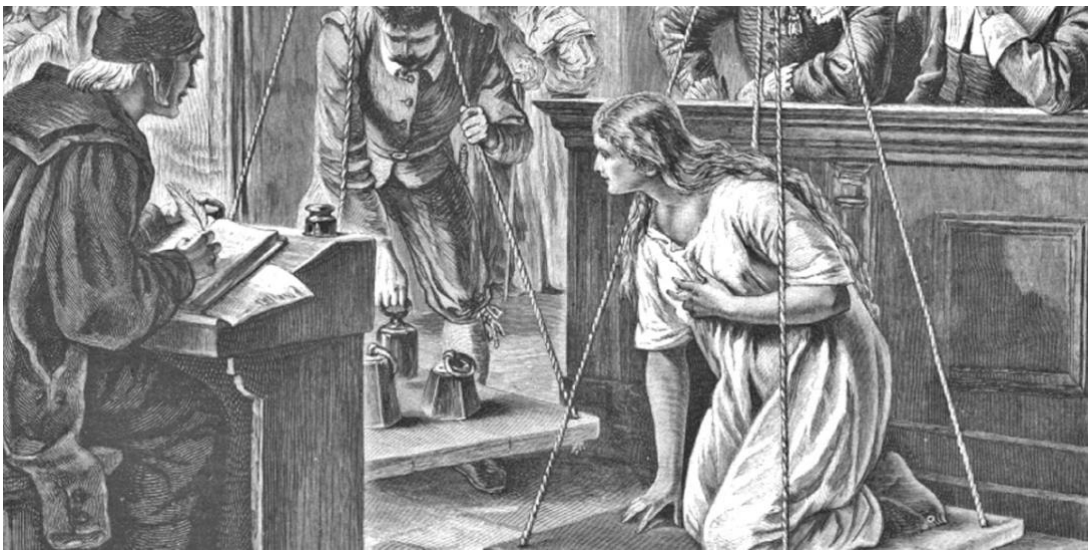
Slika 4 – države s najučestalijim progonima vještica

https://hr.m.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Europe_countries_map_2_hr.svg + moje uređivanje u *Paintu*,
Učitano 27. 4. 2020.

⁶ *Progona vještica – mračno doba ljudske povijesti*. <https://www.jw.org/hr/biblioteka/casopisi/g201405/progon-vjestica-mracno-doba/>. Učitano 27. travnja 2020.

4.2. Vrste progona

Opće su poznate tri vrste progona: individualni procesi i mali progoni, srednje veliki progoni i veliki progoni (Levack 1995: 172). Najčešći su bili progoni jedne do tri osobe, tj. njihovo procesuiranje. Takav oblik bio je najučestaliji u Engleskoj. Kod druge vrste progona, tzv. srednje velikih progona, bilo je osuđeno od pet do deset osoba, a bilo je prisutno i mučenje. Treća vrsta progona bila je, moglo bi se reći, najbrutalnija zbog toga jer je to bila lančana reakcija. Naime, jedna vještica bi dala imena svih suučesnica koje bi potom bile uhićene, a isto tako su morale dati imena ostalih sudionika. Kazneni postupak protiv vještica i čarobnjaka na hrvatskom području vodio se na tri vrste sudova: sudovi slobodnih kraljevskih gradova, županijski sudovi i vlastelinski sudovi pojedinih feudalaca. Sudove slobodnih kraljevskih gradova sačinjavali su gradski sudac i prisežnici, županijske sudove podžupan, a sudsko vijeće činili su plemićki suci i podsuci županije. Vlastelinskim su sudovima upravljali suci postavljeni od feudalnog gospodara, a samo je *fiškal*⁷ imao to pravo da pokrene postupak pred sudom sa svojom tužbom (Čapo-Milenić 2012: 30).



Slika 5 – progon i osuda vještica

<https://www.iw.org/hr/biblioteka/casopisi/g201405/progon-vjestica-mracno-doba/>. Učitano 26. 4. 2020.

⁷ Branitelj optuženog u krivičnom postupku, zastupnik stranke u parničnom postupku; advokat, fiškal, odvjetnik. fiškal. *Hrvatski jezični portal*. http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFpvWhY%3D. Učitano 14. svibnja 2020.

4.3. Metode mučenja

Do 1252. godine bilo je zabranjeno ikakvo prolijevanje krvi od strane Crkve, no tada je papa Inocent IV. odobrio mučenje kao metodu dokazivanja krivnje. Tehnike inkvizicija i njihovi postupci u početku su bili svedeni na najmanje moguće, ali nakon nekog vremena mjere su popustile te je bilo dozvoljeno npr. rastezanje udova ili čupanje grudi. „Najblaži oblik kazne bio bi stiskanje palčeva“ (Bubalo 2018: 17). Naime, palčevi bi se stiskali između dvije metalne pločice pomoću šarafa. Osim toga, stezale su se i ruke konopcem, kažnjavalo se stolicom na kojoj su bili vrlo oštri čavli, provodila se i metoda *španjolska čizma* pri kojoj bi potkoljenica bila stavljena između dva željezna oklopa, a čavli s unutarnje strane oklopa prodirali bi u meso optuženika. Najjača kazna bila je zvana *ljestve*. Taj proces omogućavao je silno rastezanje ljudskoga tijela – okrivljenikove su ruke bile čvrsto svezane užetom koje se namotavalo na vijak na dnu ljestava, što ga je krvnik okretao čime je dolazilo do rastezanja tijela (Baigent 2002: 88). Jedini način prestanka mučenja bilo je priznavanje istine i vlastitih postupaka, a najgora kazna od svih bila je spaljivanje. To je ujedno bila i smrtna kazna koja je dopuštena opravdanjem kako to nije metoda kojom se „prolijeva krv“ (Čapo-Milenić 2012: 17).



Slika 6 – spaljivanje vještica

<https://www.libela.org/sa-stavom/9110-vjestice-u-hrvatskoj/>. Učitano 26. 4. 2020.

4.4. *Koga se sve prokazivalo?*

Strah ljudi od zlobnika bio je, naravno, konstantno prisutan. Uzrok tome bio je taj što su zlobnici mogli osumnjčiti sve i svakoga. Najčešće žrtve bile su žene, pogotovo udovice koje nisu imale nekoga tko bi ih mogao zaštititi. *Vještice* su mogle biti osuđene na temelju raznih stvari – npr. ako se smatralo da vještica ubija pogledom, pretvara se u vjetar, uništava ljetinu, ubija stoku i sl. Kako bi dodatno utvrdili je li optuženica vještica, često su ih bacali u hladnu vodu kako bi vidjeli hoće li ona potonuti. Ako bi potonula, bila je nevinna, a ako bi plutala na vodi, bila bi kriva. Isto tako su optuženice vagali kako bi vidjeli koliko su teške. Vodili su se logikom da ako vještice mogu letjeti, moraju imati malo kila kako bi to bilo izvedivo. Osim toga, skidali su ih do gola kako bi provjerili imaju li ikakav madež koji bi svjedočio ugovoru s Đavlom. Nakon nekog vremena ljudi su se polako počeli propitkivati te su zaključili kako je besmisleno optuživati žene za vještičarenje jer će se zemlja lako opustošiti.

4.4.1. Ivana Orleanska⁸

Jedna od žena koja je ostavila trajni pečat u povijesti jest Ivana Orleanska (Ivana Arška). „Sa samo 17 godina života stala je na čelo francuske vojske te u nevjerojatnom vojnom pohodu oslobodila svoju domovinu od vlasti tuđinca.“⁹ Ivanina muka započela je 23. svibnja 1430. kada je bila osuđena na zarobljeništvo u rukama svojih neprijatelja. Odvedena je u grad Rouen u kojem je održan dugotrajan i dramatičan proces osude. Proces je završio njezinom osudom na spaljivanje na lomači. Francuski crkveni velikodostojnici, koji su Ivanu osudili na smrt, bili su suprotnih političkih opredjeljenja od Ivaninih, imali su negativno mišljenje o njoj i njezinu poslanju. Ivana Orleanska osuđena je za krivovjerje i poslana je u strašnu smrt na lomači. No, njezina se tragedija ipak pretvorila u trijumf jer je od strane Crkve 1909. godine proglašena blaženom i svetom.



Slika 7 – spaljivanje Ivane Orleanske na lomači

<https://www.vieraidjela.com/sveta-ivana-arska/> . Učitano 27. 4. 2020.

⁸ Sveta Ivana Orleanska, Božja izabranica koja je spasila Francusku od neprijatelja. <https://www.bitno.net/vjera/svetac-dana/sveta-ivana-orleanska-bozja-izabranica-koja-je-spasila-francusku-od-neprijatelja/>. Učitano 14. svibnja 2020.

⁹ Sveta Ivana Orleanska, Božja izabranica koja je spasila Francusku od neprijatelja. <https://www.bitno.net/vjera/svetac-dana/sveta-ivana-orleanska-bozja-izabranica-koja-je-spasila-francusku-od-neprijatelja/>. Učitano 27. travnja 2020.

4.5. *Progoni u Hrvatskoj*

U dalmatinskoj Hrvatskoj primjeri progona vještica bili su jako rijetki, a u Dalmatinskoj zagori, gdje su najviše sačuvani tradicionalni pogledi na svijet, toga uopće nije ni bilo. U prvoj polovici srednjeg vijeka, dok je središte Hrvatske bilo na jugu, nije bilo strogog progona čaranja i nije se tomu pridavala prevelika važnost. Od 13. stoljeća već susrećemo sudbene progone čarobnjaka, a otad datiraju i najstariji povijesni podaci o toj pojavi pa sve do kraja pedesetih godina 18. stoljeća kad je progon čarobnjaka prestao (Michelet 2004: 287). Svi osim plemića mogli su pristupiti mučenju. Jedan od najpoznatijih progona dogodio se u Gradecu, gdje je čak 200 vještica bilo spaljeno. Što se tiče Hrvatskog zagorja, spominje se da je u Belcu između 1742. i 1744. spaljeno samo u tamošnjoj župi jedanaest vještica. U isto se vrijeme tamo već gradila crkva posvećena izumrlim hrvatskim plemićkim obiteljima, što je i danas jedinstven primjer barokne umjetnosti u Hrvatskoj. Nažalost, svaka kulturna epoha ima svoje tragične kontraste kao što je u ovom slučaju profinjena umjetnost baroka i progoni vještica (Michelet 2004: 330).

4.5.1. Marija Terezija

Marija Terezija žena je koja se zasigurno istaknula i ostavila trajni pečat u povijesti. Zaslužna je za ukidanje progona vještica u Hrvatskoj. Ona je i sama vjerovala u postojanje čarobnjaka i vještica, ali je ujedno tvrdila da se progonima gube brojni nevini životi. Njezino djelovanje najviše dolazi do izražaja u *Općem zakonu o kaznenom sudskom postupku* iz 1768. godine, kada se žestoko obara na narodno praznovjerje koje smatra rezultatom luđačkih progona pa zakonom nastoji spriječiti smrt nevinih osoba. „Hrvatski su sudovi i dalje mogli voditi procese protiv vještica, no prije izvršenja presude morali su tražiti osobnu dozvolu carice i kraljice Marije Terezije.“¹⁰ Smatramo da se ovdje može primijeniti koncept uzroka i posljedica, pošto je Marija Terezija imala snažan utjecaj na ljude i daljnja suđenja. Posljednja vještica bila je optužena prije točno 260 godina, što i nije tako davno. Osude vještičarenja i čarobnjaštva su samo jedni od bezbroj primjera koji pokazuju koliko naš društveni razvoj ne prati tehnički.



Slika 8 - Marija Terezija

<https://www.libela.org/sa-stavom/9110-vjestice-u-hrvatskoj/> . Učitano 9. 5. 2020.

¹⁰ „Marija Terezija ograničila progon vještica u Hrvatskoj – 1756.“ *povijest.hr* <https://povijest.hr/nadanasnjidan/marija-terezija-ogranicila-progon-vjestice-u-hrvatskoj-1756/>. Učitano 9. svibnja 2020.

4.6. *Progoni vještica u Varaždinskoj županiji (Varaždinske Toplice)*

Naš prostor, tj. prostor Varaždinske županije obiluje mnogim pričama o *coprnicama*, čarobnjaštvu i sl., stoga postoje i mnoge zanimljive priče. Naravno, takve priče i sami smo najčešće čuli od naših baka i starih žena koje su nam prenašale ova narodna vjerovanja. Takve procese čarobnjaštva u Varaždinskoj županiji moguće je pratiti od 16. pa sve do sredine 18. stoljeća. „Najstariji dosad sačuvani sudski proces potječe iz Varaždinskih Toplica iz 1585. godine.“ U Varaždinskim Toplicama procesi su se vodili protiv tri optuženice: Urše Bešeničke, Dore Golubice i Kate Kavničijanke. Tužitelj je bio mještanin Matija Škof. On ih je optužio s opravdanjem da su pokušale naštetiti njegovom zdravlju. Naime, kada je išao iz vinograda, puhao je tako jak vjetar da je onijemio na tri dana, a naveo je da su već imale sličnih pokušaja. Kata je pri sudskom postupku priznala svoju krivnju, iako se vjeruje da je to posljedica torture. „Kata je priznala da su je druge dvije okrivljenice odvukle u družbu vještica (ili „vražje spravišće coprničko“ kako tu družbu naziva jedna zagrebačka vještica), da je prisustvovala velikom sastanku te družbe na raskrižju putova i da je na te sastanke letjela s drugim vješticama.“¹¹ Ona je priznala postojanje „družbe vještica“, raznih sastanaka te letenje na iste. Procesu u Hrvatskoj vrlo su slični europskim, no s druge strane ima i mnogo razlika. Urša i Dora morale su zajedno s 25 svjedoka izreći zakletvu kako bi potvrdile da nisu krive, a Kata je bila spaljena jer je priznala krivnju. Ne smatramo to pravednim jer su Kati mogli odrediti i drugu kaznu, a ne spaljivanje (bar je priznala svoju krivnju). Progon se provodio i protiv Jele Sušićeve za koju se vjerovalo da je zaslužna za smrt jednog djeteta. U presudi je zaključeno da Jela mora izreći kletvu s dva svjedoka, inače će biti protjerana zajedno s mužem.

¹¹ „Vražje spravišće coprničko.“ 2009. *Hrvatski povijesni portal*. https://povijest.net/vrazje-spravisce-coprnicko/#Procesi_protiv_vjestica_u_Varazdinskoj_zupaniji. Učitano 9. svibnja 2020.

5. DANAŠNJI STAVOVI O INKVIZICIJI

Pojam *inkvizicija* dandanas podiže prašinu i mnoge raznorazne komentare. Čak se ni sada, nakon tako dugog perioda, ne zna točan broj žrtava. „U predstavljanju rezultata do kojih je došao Odbor osnovan 1998. u Vatikanu radi istrage o radu inkvizicije, povjesničar Agostino Borromeo rekao je da je u Španjolskoj ukupno bilo 125 000 suđenja pod pokroviteljstvom Crkve, a 2 % završilo je smrtnom presudom. U susjednom je Portugalu 5,7 % od 30 000 procesa završilo smrtnom presudom.“¹² Zaključkom stručnjaka utvrđeno je da je broj žrtava tijekom povijesti bio znatno preuveličan. Ovo razdoblje Katoličke Crkve često se naziva njenim „bolnim poglavljem“ u čitavoj povijesti same Crkve.

Inkvizicija je formalno ukinuta tek 1834. godine, a pod novim nazivom, Kongregacija za doktrinu vjere, postoji još i danas. Posljednja žrtva inkvizicije bio je učitelj koji je 1826. godine zadavljen i pokopan u bačvu. S obzirom na navedeno, uočavamo kontinuitet i promjenu – iako je tijekom povijesti broj stradalih i optuženih konstantno rastao, pomoću nekoliko pojedinaca koji su nadležnima „otvorili oči“ ipak se došlo do razumnog zaključka koji je rezultirao velikim promjenama u Crkvi i pučanstvu.

¹² *Inkvizicija (drugi dio)*. http://www.skole.hr/dobro-je-znati/osnovnoskolci?news_id=19031. Učitano 12. svibnja 2020.

6. ZAKLJUČAK

Istraživački rad probudio je u meni još veći interes prema ovoj temi. Smatram da je ovo istraživanje bilo od velike koristi, a pritom sam s voljom i znatiželjom istraživala nove stvari. Sviđa mi se što je tema bila vrlo zanimljiva i lako obradiva te to što su se ti procesi odvijali u meni bliskom području. Pretpostavljam da bi ovaj rad i ostalim učenicima bio podosta zanimljiv. Kada uzmemo u obzir srednjovjekovna znanja i razmišljanje ljudi, zaključujem da se takvi postupci tada nisu smatrali nečim toliko neuobičajenim, ali kad bi se to usporedilo s današnjicom, smatram da bi postupci bili vrlo neprihvaćeni. Sretna sam što je nešto takvo danas uopće nepojmljivo jer je to vrlo nehumano i nemoralno. Naposljetku sam opisala glavne značajke inkvizicije i progona vještica te njihova djelovanja, što mi je do nedavno, moglo bi se reći, bio nepoznat pojam. Ovim radom pokazala sam važnost pojedinih ljudi te utjecaj i postupke same Crkve i inkvizitora u srednjovjekovnim događanjima. Ovdje dominiraju koncepti prostora i vremena, uzroka i posljedica te kontinuiteta i promjena, no najviše bih ipak istaknula koncept kontinuiteta i promjena. Možemo zaključiti kako se ističu znakovi prekida s prošlošću, isto tako i promjene u vremenu, ali i ono što ostaje isto ili slično. U ovom slučaju, promjene su uvelike pridonijele napretku.

7. LITERATURA

Bubalo, Anja. 2018. *Suđenja i progoni vještica na temelju knjige "MALLEUS MALEFICARUM"*. Završni rad. Sveučilište u Zagrebu. Zagreb. <https://repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A1677/datastream/PDF/view>. Učitano 26. travnja 2020.

Inkvizicija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. Zagreb. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27486>. Učitano 7. svibnja 2020.

Inkvizicija (drugi dio). http://www.skole.hr/dobro-je-znati/osnovnoskolci?news_id=19031. Učitano 7. 5. 2020.

Blaga i misterije. <https://blagamisterije.com/prokazite-vjestice-carobnjake-i-heretike-inkvizicija-je-u-hrvatsku-stigla-kasno-i-uzela-krvav-danak-mogao-je-biti-optuzen-bas-svatko/13157/>. Učitano 7. svibnja 2020.

„Marija Terezija ograničila progon vještica u Hrvatskoj – 1756.“ *povijest.hr*. Zagreb. <https://povijest.hr/nadanasnjidan/marija-terezija-ogranicila-progon-vjestica-u-hrvatskoj-1756/>. Učitano 9. svibnja 2020.

Slunjski, Nikola. 2009. „Vražje spravišće coprnčko.“ *Hrvatski povijesni portal*. <https://povijest.net/vrazje-spravisce-coprnicko/>. Učitano 9. svibnja 2020.

Malleus maleficarum. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. Zagreb. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38443>. Učitano 9. svibnja 2020.

Inkvizicija: 5 stvari koje biste trebali znati. <https://kult.com.hr/inkvizicija-5-stvari-koje-biste-trebali-znati/>. Učitano 12. svibnja 2020.

Sveta Ivana Orleanska, Božja izabranica koja je spasila Francusku od neprijatelja.
<https://www.bitno.net/vjera/svetac-dana/sveta-ivana-orleanska-bozja-izabranica-koja-je-spasila-francusku-od-neprijatelja/>. Učitano 27. travnja 2020.

Progon vještica – mračno doba ljudske povijesti.
<https://www.jw.org/hr/biblioteka/casopisi/g201405/progon-vjestica-mracno-doba/>.
Učitano 27. travnja 2020.

Čapo-Milenić, Leontin. 2012. *Inkvizicija u Zapadnoj Europi od 12. do 19. stoljeća.*
Diplomski rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Osijek.
<https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1677>. Učitano 27. travnja 2020.

Petrić, Hrvoje. 2007. „Inkvizicija.“ Hrvatski povijesni portal.
<https://povijest.net/inkvizicija/>. Učitano 7. svibnja 2020.

8. POPIS PRILOGA

Slika 1 – kazna mučenika	5
Slika 2 – <i>Malleus maleficarum</i>	6
Slika 3 – naslovnica	6
Slika 4 – države s najučestalijim progonima vještica	7
Slika 5 – progon i osuda vještice	8
Slika 6 – spaljivanje vještica	9
Slika 7 – spaljivanje Ivane Orleanske na lomači.....	11
Slika 8 - Marija Terezija	13

9. LISTIĆ ZA SAMOVREDNOVANJE

SAMOVREDNOVANJE RADA NA SLOŽENOM ZADATKU	vrlo često	često	rijetko	gotovo nikad
<i>Spremno istražujem i prikupljam informacije iz različitih izvora.</i>	+			
<i>Poštujem vremenske rokove i odgovorno pristupam izvršavanju dogovorenih obaveza.</i>	+			
<i>Preuzimam inicijativu te aktivno i kreativno radim na pisanju rada.</i>	+			
<i>Problemi na koje sam naišla tijekom izrade ovoga rada su navođenje literature te citiranje teksta, tj. nedostatak podataka kod stranica koje sam navodila pod literaturu).</i>				
<i>Ono što mi se osobito sviđa u mom radu jest sama tema, zato što me jako zanimaju takve teme i općenito vješticearenje i čarobnjaštvo.</i>				
<i>Ono što ću sljedeći put napraviti bolje je odmah navoditi literaturu i njezin datum.</i>				
<i>Sviđa mi se ovakva vrsta zadatka jer istražujem nešto novo i korisno, a i to mi je malo olakšanje od svih silnih pisanih provjera.</i>				